

Dražen Budiša - Intervju

Autor Administrator

Intervju Dražen Budiša

Tihomir Dujmović, Večernji list, 20. svibnja 2010.

U povodu govora Dražena Budiše na predstavljanju knjige posvećene Bruni Budišu razgovarali smo s Budišom o tome zbog čega je hrvatska povijest tako dramatično kontroverzna i zbog čega u ovom društvu nema suglasja ni o događajima otprilike 60 godina ni o Domovinskom ratu.

Kako to da je većina političkih događaja u našoj povijesti "kontroverzna" i da se ni o čemu ne možemo složiti? Jedva da ima europskog naroda s tom količinom takvog problema.

Da, naš je problem to nam je gotovo sva novija politika povijest kontroverzna. To je u prvom redu povijest prošlog stoljeća koja je bitno obilježena dvjema totalitarnim ideologijama. Mi imamo kontroverzne povijesne ličnosti i događaje jer se ne možemo dogovoriti o meritumu svojih pitanja, pa onda, ako hoćete, i o svojim političkim ciljevima. To zapravo govori o našoj još uvijek jasnoj političkoj nezrelosti što znači da proces formiranja moderne hrvatske nacije nije završen.

Koji je po vašem mišljenju razlog te hrvatske specifičnosti?

Ja ga vidim u èinjenici da smo mi kraj Drugoga svjet-skog rata doèekali s dvije vojske od kojih je svaka imala oko 300 tisuæa ljudi. Takve podjele u ratu nije bi-lo ni u jednom narodu. Jer, to znaèi da nema hrvatske obitelji koja na jednoj ili dru-goj strani nije imala nekoga. Tako svakog svibnja, kada komemoriramo Bleiburg i Jasenovac, frustracije rastu i iz godine u godinu su sve veæe...

Kako to da te rane nisu za-cijeljele?

Ne samo da te rane nisu zacijeljele nego smo stvorili nova rane u odnosu na inter-pretaciju naše novije povije-sti. Jedne se hipoteke nismo riješili, drugu upravo stvara-mo. Mi sada za buduæe ge-neracije ponovno stvaramo krajnje nezdravu situaciju za koju smo vjerovali da je gotova s Domovinskim ra-tom i jedinstvom koje je ta-da uspostavljeno u narodu. Vjerovali smo da je stvaranje hrvatske dr̄zave cilj i projekt koji æe nadvladati sve naše povijesne kontroverzije.

Tuđman je odlièno krenuo s tezom pomirbe vjerujuæi da æe ona zakopati ratne sjekire i animozitete. Kako se onda dogodilo da smo danas podijeljeni više nego-li ikada?

Da, Tuđman je imao stav da nam u stvaranju dr̄zave treba svaka energija i u torn je smislu okupljao oko sebe i bivše emigrante i ud-baše. S obzirom na njego-vo hrvatsko opredjeljenje i partizansku prošlost, on je bio idealna osoba da te dvi-je krajnosti okupi. Ali, kad se pitamo zbog èega naše društvo nije krenulo napri-jed u tom segmentu, zašto kao sva zdrava društva ni-smo imali lustraciju, onda je tu odgovor zapravo u te-meljima stvaranja dr̄zave. I zbog biografije samog Tuđ-mana nije se realno moglo iæi na lustraciju i zbog rata koji je bio na vratima, a kad je nastala dr̄zava,

to više
 nije nikako bilo moguæe. Cijena koju smo platili za taj model jedinstva
 je to
 da mi njih ni-smo lustrirali, a oni nas po-lako lustriraju.

Ali mi se
 danas uporno vra-æamo
 tezi da su partizani stvorili hrvatsku državu, a da je ona u Domovinskom
 ratu
 samo obranjena i taj falsifikat stotinu puta po-novljen postaje sve
 prihvaæeniji
 jer mu se rijetko tko suprotstavlja.

Da, a rijeè je upravo o falsifikatu jer su tu
 stvari krajnje
 jasne. Današnja Republika Hrvatska sljednik je Narod-ne Republike
 Hrvatske i tu
 nema spora, na to se i Ba-dinter oslanjao. Doista ne-ma druge pravne
 legitima-cije.
 No, je li NR Hrvatska ostvarenje partizanskog pokreta? Jest. Je li
 hrvatski
 narod, sudjelujuæi u par-tizanskom pokretu, stao na stranu saveznièke
 an-tifašistièke
 koalicije? Jest. Ali zbog jugoslavenskog i komunistièkog karaktera
 partizanskog
 pokreta, vlast koja je uspostavljena u Hr-vatskoj i u Jugoslaviji nije
 donijela
 ni nacionalno ni demokratsko oslobodenje. I kada kaæemo da je ovo naša
 nacionalna steèevina, i kad se njome legitimiramo pred svijetom, i kada
 slavimo
 Dan pobjede, èinimo to s punim pravom jer mi baštinimo taj pravni
 kontinuitet,
 ali poli-tièki i moralni karakter sa-da nastale hrvatske dræave potpuna
 je
 suprotnost jugo-slavenskom komunistièkom reæimu koji je uspostavljen
 1945. Tu
 je falsifikat jer se o tome šuti. Godine 1945. imali smo jasnu
 diktaturu.
 Narodna, kasnije Socijali-stièka Republika Hrvatska u demokratskom
 smislu ri-jeèi
 nije bila republika. Osim toga, ta NR Hrvatska je svo-ju vlast zapoèela
 masovnim zloèinima.
 Mi ne moæemo vuæi i taj kontinuitet jer vodimo zemlju u graðanski rat!
 Pa,
 zaboga, Republika Hrvatska nastala 1992. godi-ne nastala je suprotno
 onoj
 vlasti koja je uspostavljena 1945.! Vlasti koja je za 40- ak godina
 svoje
 vladavine hrvatski narod pred veliko-srpskom agresijom ostavila goloruk!

Nastavak ove
 teze kaæe da od RH,
 da nije bilo komuni-sta, ne bi bilo ništa, došao bi Draæa Mihailoviæ i

Hrvatska
bi bila ono što se vidi sa za-grebačke katedrale...

Znate što? Hrvatski narod ima dugu povijest i
pročao je
strašno dramatične trenutke, pa je ipak opstao. Posve je neozbiljno
pekulirati
što bi bilo kad bi bilo.

Da vas sad
čuje Stipe Mešić
bi mu tlak, on je glavni glasnogovornik teze da su temelje hrvatske
države napravili
komunisti 1945., a da se ona samo obranila 90-ih...

Stipe Mešić ima važne faze u svom djelovanju. On je,
recimo,
od ogorčenog borca protiv hrvatske Deklaracije postao hrvatski
nacionalist! Pa
je onda postao i čovjek kojem su bili vrlo bliski ustaški stavovi.
Poznato je
da je Mešić govorio da smo mi pobijedili 10. travnja i da se nemamo kome
što
ispričavati! Kao što je poznato i da je isti taj čovjek ovih dana
izjavio, i to
ni manje ni važne nego djeci u školi, da je parti-zanska osveta na
Bleiburgu
bila neminovna. Ja ne pamtim da je bilo kada bilo koji, makar i
najzadrtiji
komunistički funkcionar rekao javno da je osveta na Bleiburgu bila
neminovna!
To se ipak nisu usudili! I samo je u Hrvatskoj moguće da jedan te isti
čovjek
po nekim čudnim, meni nejasnim zakonima političke kurentnosti bude
jednako
popularan i kada brani 10. travnja i kada govori da je osveta na
Bleiburgu bila
neminovna. Ne znam za takav primjer u modernoj povijesti! Ta činjenica
pokazuje
našnju političku nezrelost...

Kako to da
nitko ne reagira na
taj Mešićev stav: ni čuvari slobode medija, ni HHO, ni stranke, ni
institucije,
svi žute. Zna li to da se slažu?

Nadam se da će utnja ne znaèi da se slažu! Kad
govorimo o
institucijama, ne samo da nije bilo reakcija nego sam vidio da je Mesia
Liga
hu-manista izabrala za poèa-snog predsjednika nakon što je dao tu
izjavu.
Valjda zato što je shvaæeno da je njegova izjava o neminovnoj osveti i
likvidaciji par stotina tisuæa ljudi humanizam kao takav podigla na viš
u
razinu!

Doista,
nismo riješili povije-sne
teme iz ranije povijesti, a sada se pokazalo da se kao nacija ne slažemo
ni oko
re-lacija vezanih uz Domovin-ski rat.

Da, to je još tragiènije i još opasnije i
kontaminira našu
budućnost do te razine da se za tu budućnost doista tre-ba bojati.
Vidite,
predsjed-nik Josipoviæ ode u Sarajevo i održi svoj slavni govor pa ga
nadopuni
tezom da je polo-vica Hrvata koji su napustili BiH posljedica loš
e
hrvatske
politike. Ne, dakle, posljedi-ca Miloševiæeve agresije, ne-go hrvatske
politike! Na taj naèin predsjednik Josipoviæ pruža upravo fantastiènu
argumentaciju svima koji bi htjeli da se naša
a novija povijest
interpretira kao
građanski rat u Hrvatskoj i zajednièka okupacija BiH s Miloševiæem.

I onda se
èudimo da Vuk Jeremiæ
naš
e tom izjavom, a koristit æe se njome barem onoliko koliko su se
Sloven-ci
koristili i još se koriste Raèanovim parafom na Pi-ranskom zaljevu.

Ne samo Vuk Jeremiæ! Mi imamo prije njega izjavu
srp-skog
predsjednika Tadiæa koji je veæ najavio da æemo sada pisati zajednièke
udžbenike,
a da je ono što se do-gađalo u ratu bio građanski rat! I nema naš
e
reakcije na
tu provokaciju! Ne bi li bio red da se predsjednik Hrvat-ske države
barem
zapita je li svjestan kome on koristi ta-kvim izjavama koje u obra-du
uzme samo
Beograd? Uz njegovu prateæu utnju! Postavlja se pitanje razumi-je li

kakvu je kolosalnu i tetu napravio u borbi da dokaže-mo i pokažemo da je 90-ih godina ovdje vladala Milo-geviæeva agresija kao upravo ultimativni razlog svemu i to se događalo. I onda se u torn teatru apsurdna dogodi da pet dana nakon te famozne sarajevske izjave u Zagreb stigne prvi èovjek bo i nja èke politike Sulejman Tih i æ koji nam zahvaljuje na pomoæi u ratu i kaže: kad nam je bilo najgore, upravo ste nam vi Hrvati najvi e, krucijalno, pomogli i da nije bilo vas, ne bi bilo ni nas! Dakle, imamo predsjednika hrvatske drža-ve koji tvrdi da je prepolov-ljeni broj Hrvata u BiH plod lo e hrvatske politike u BiH i imamo bo i nja èkog pred-stavnika koji kaže neizreciva vam hvala na pomoæi kad je bilo najteže!

Možda su to po èetni èke po-gre i ke...

Ne, nije rije è o tome, nije to lapsus. Mene zabrinjava slje-deæe - mi, dakle, imamo niz nerije i enih povijesnih tema vezanih uz 1945. i imamo for-siranje teza o neminovnosti komunisti èkih zlo èina nakon rata. Imamo jasne manipula-cije i analizom Drugog svjet-skog rata, posebno pora æa, a sada i manipulacije vezane uz stvaranje hrvatske drža-ve. Kad sve te manipulacije koje izazivaju silne negativ-ne emocije spojimo s te i kom gospodarskom situacijom, postavlja se pitanje tko to radi na destabilizaciji hrvat-ske države jer nema dvojbe da to ovu zemlju destabilizi-ra u njenim korijenima.

Govorite zapravo o nevi èe-noj ofenzivi hrvatske ljevice koja radikalizira stvari do ruba sukoba. No, ni desna opcija nije bez grijeha u sve-mu.

Apsolutno. Pro i le godine Sa-bor je prihvatio zakon prema kojemu svatko tko je suđen za politi èka djela za vrijeme komunizma može pokrenuti proces revizije svog procesa, i tovi i e, to mogu napraviti i udruge građana i bez sugla-snosti

onoga
koga je komunistički sud osudio. Meni to djeluje suludo. Koja je
funkcija
toga da mi idemo revidirati komunističke presude? Njihova je
argumentacija da
se pokaže da se nije sudilo na zakonit način!? Pa kome to danas treba
dokazivati? Zaboga, ljudi su izgradili svoj politički identitet na tim
komunističkim procesima. I kardinal Stepinac svoj, ali i Jakov Blažević
svoj.
Svatko na svoj način. Ćemu brisati točno onakvu povijesnu ulogu kakvu
su doista
odigrali i jedan i drugi? Ćemu mijenjati karakter koji je izgradila
ona država
koja je svoj identitet gradila i na juridičkim zločinima kakav je bilo
suđenje
Stepincu?

Zar je i
Crkva pristala na te
obnove procesa?

Koliko razumijem, oni se za to spremaju i do mene
su došli
dva argumenta za taj pristanak - jedan je da "očistimo savjest", drugi
je da "afirmiramo pravosuđe". Ne razumijem čiju savjest time očistimo,
a pravosuđe se može afirmirati na niz drugih načina. Imaju još uvijek
žive počinitelje
komunističkih zločina i nema bolje afirmacije od toga da ih za zločine
procesuiraju.
Imaju ubojice iz udaraca koji su likvidirali Hrvate vani i neka
afirmiraju pravosuđe tako da njih procesuiraju, a ne da u novim
igrokazima
mijenjaju povijest. Neka to pravosuđe pronađe ubojicu Brune Bužića, eto
afirmacije!
Jer, da je samim bivanjem komunistima palo na pamet da oni sami obnavljaju
te
processe, to bi se nekako moglo razumjeti jer bi djelovalo kao da su
došli do
istinske katarze. Ali da nastane hrvatska država koju oni nisu
htjeli cijelo
vrijeme i da sada mi, osuđenici njihova sustava, obnavljamo njihove
postupke,
oprostite, meni je to izvan pameti. Pa ne može se ponoviti povijest!
Niti to
treba raditi! Pa neka Blaževićeva krivnja
biti manja ako mi sad napravimo pravosudni cirkus i idemo od točke do
točke
gdje je kršen zakon! Nemojmo činiti od juridičkog zločina juridičku
farsu jer
je doista izgledati kao da se povijest jednom pokazuje kao tragedija,
drugi put
kao farsa!

Da, juèer je
na predavljanju
knjige o Bušiaeu kon-statirano da se uporno ne pronalazi njegov ubojica.
Pravosuèe doista ima što raditi ako pravdu æeli istin-ski afirmirati.

Da, ali naše pravosuèe ne samo što ne vodi istragu o
tome
tko je i kako ubio Bru-nu Bušiaea nego mi kao dr-žava opstruirmo èak i
pra-vosuèe
Njemaèke koje po-kušava utvrditi tko je koga i gdje likvidirao. Ima li
veæe
farse? Ima li veæeg apsurda da njemaèko pravosuèe su-di udbaškim
likvidatorima,
da traži suradnju Hrvatske, a da mi to ignoriramo?! Kao što u pravnom
smislu
ignoriramo partizanske zloèine. Uporno se ne vode procesi o
komunistièkim zloèinima,
a kad se pokrene postupak, imam dojam da najprije utvrde da æe optu-ženi
ionako
za koji mjesec umrijeti kao što je bio slu-èaj sa Simom Dubajiaem. Mogao
je
postupak poèeti i prije deset godina, zar ne? Tko onda nije dopustio da
proces
poène, a baš sada je rekao da se diže optuž-nica?

I
obilježavanje Hrvatskog
proljeæa proæi æe u aferi jer se javljaju oni koji su bili na drugoj
strani
komemorirajuæi na svoj naèin te dane...

Da, vidim što se dogada, a ja sam prije 10 godina
rekao da
se stvari tako razvijaju da æe za 10 godina naši stražari komemorirati
Hrvatsko proljeæe. Još do toga
nije došlo, ali nismo daleko. Gledajte, nema puno filozofije u prièi o
"našima" i "njihovima" tih godina. Mi smo u politièkom
smislu bili Hrvati, oni su bili konzekventni Jugoslaveni i tisuæe
simpozija ne
mogu izmijeniti tu istinu.

Kakav
vrijednosni sustav društva
uopæe imamo u tom kaosu i što vi stavljate

u ishodište?

Ishodište bi trebalo biti stvaranje hrvatske države i naša povijest morala bi se vrednovati po tome tko je u prošlosti bio angažiran u stvaranju te države, a tko je bio protiv toga. No, ako se producira kao vrijednost stvaranje Jugoslavije i komunističkog sustava, tada relativiziramo zločine i tu počinje razdor. Cilj ovog potpunog kaosa u raspravama o povijesti samo je jedan: dovesti u pitanje postignuća, dakle stvaranje hrvatske države, i reći: vidite da to nije bilo vrijedno žrtava. Vidite da je prije bilo bolje, vidite da Tito i nije bio tako velik zločinac, vidite da hrvatska država i sve što donosi - nije vrijedno. Tada i žrtve nisu bile vrijedne, a zločini su posve relativizirani. I vratili smo se na početak, zdrobljen je i uništen ideal i postignuća Domovinskog rata. Tome se pod svaku cijenu valja suprotstaviti.